

De ontplooiing van een jong architect

HERMAN HERTZBERGER WENST ONS EEN BETER LEVEN TOE

AMSTERDAM, 20 okt.

ALS ARCHITECT ir. Herman Hertzberger (35) voor de vraag staat hoe hij een telefooncel moet ontwerpen, zet zijn vruchtbare fantasie hem een situatie voor ogen: een jongen, die een afspraakje maakt, een man, die een ernstige familietijd krijgt, een student, die een opgave met een vriend doorneemt. Elke situatie vereist eigenlijk een andere cel. Aan de architect de taak om een ruimte te maken, waarin dat allemaal goed kan gaan.

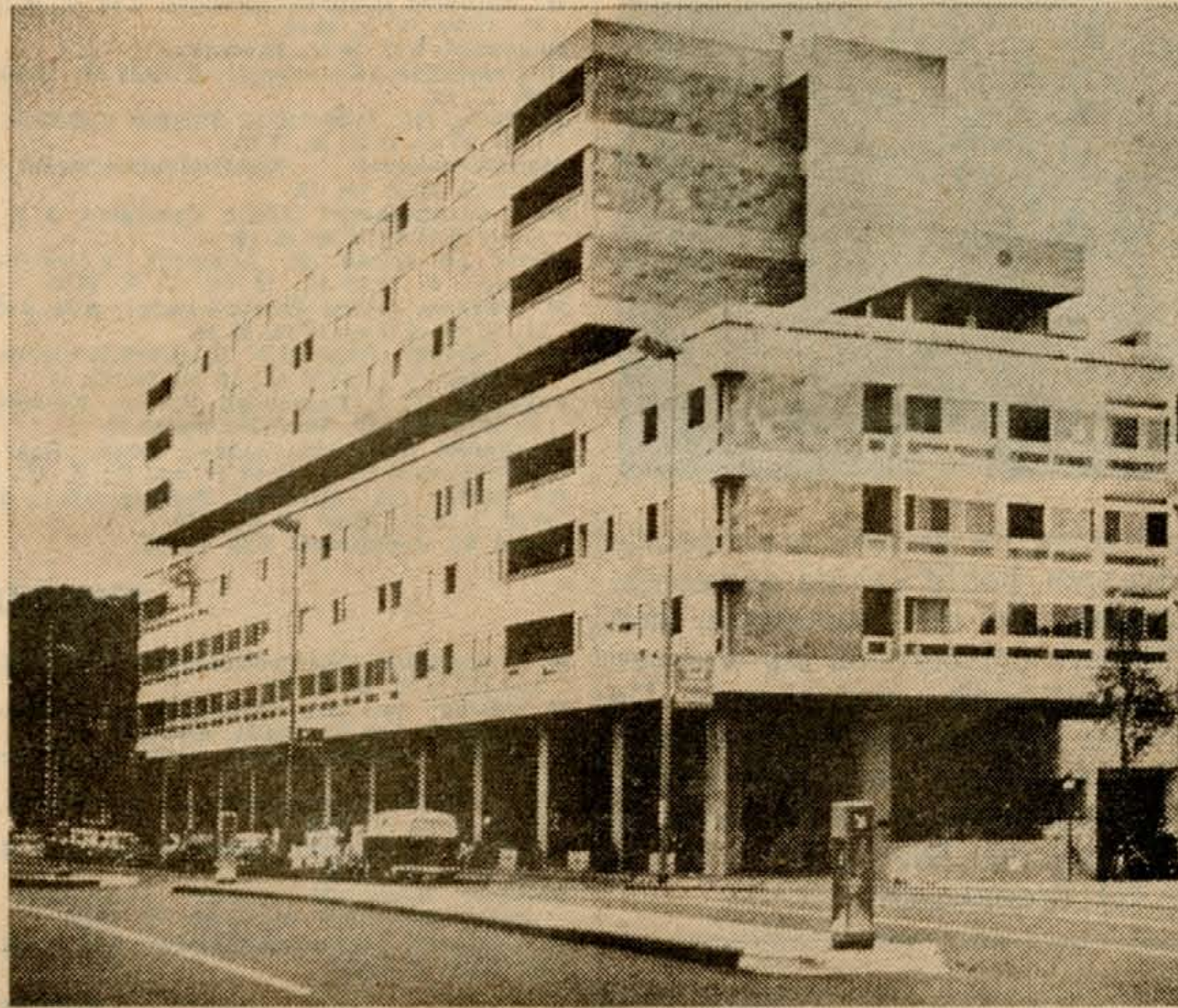
Vanuit zijn bureau aan de Nieuwe Herengracht heeft Hertzberger uitzicht op het nu reeds befaamde studentenhuis aan de Weesperstraat in Amsterdam zijn ontwerp (met medewerking van ir. Hazewinkel en ir. Dicke), waarvoor hij de architectuurprijs van de hoofdstad heeft gekregen. Dat studentenhuis is zo een telefooncel in het groot. Een voorbeeld: de verlichting van de galerijen zit onder betonnen banken, waarop je kun zitten en eten, of je fiets repareren. Je kunt er van alles mee doen. Een echt straatmeubel.

Mijn generatie, zegt architect Hertzberger, wil vooral iets gewoon maken, daarom is dat gebouw ook ruig, ik houd niet van die gladde perfectie van moderne kantoorgebouwen, dat suggereert macht. Macht wil zeggen afsluiten, imponeren, zich niets aantrekken van anderen. Als verzet tegen dat egoïsme wil architect Hertzberger de straat zover mogelijk in een gebouw doortrekken. Het studentenhuis zit vol straten. Jammer genoeg niet betegeld, want dat werd teveel gewicht, maar wel openbaar. Elk schoffie mag door een soort poort op de binnenplaats komen. Dat oude Amsterdam met zijn mooie geveltjes en zijn gesloten voordeuren, waarachter tuinen liggen, die alleen de eigenaar kan zien, bevalt hem niet. Hij houdt van het paleis en de tuinen van Versailles omdat je daar voor een kwartje overal kunt lopen, waar vroeger alleen de koning kwam. Versailles is mooi. Het geeft je een gevoel van waardigheid, al loop je er met honderden andere toeristen.

Dat voordeel hebben de revoluties van de negentiende eeuw ons toch maar bezorgd. Die negentiende eeuw; eertijds gesmaad als een eeuw van verval en nu de grootste inspiratiebron. Ik heb jaren nodig gehad om dat schooltrauma van die geminachte eeuw kwijt te raken, zegt Herman Hertzberger.

Articulatie

SPREKEND OVER ARCHITECTUUR duiken voortdurend in zijn zinnen de woorden „articulatie” en „identiteit” op. Wat bedoelt hij daarmee? Articulatie wil bij hem zeggen: gevormd naar de behoeften van de mensen. En de mens behoeft, in de opvatting van Herman Hertzberger, een heel genuanceerd leefmilieu variërend van „privacy” tot „openbaarheid” met een scala van mogelijkheden om andere mensen te ontmoeten. Daarbij gaat het vooral om dat „scala van mogelijkheden”. Een gewone straat met auto's en een platte gevel met voordeuren is het minimum. Zijn studentenhuis met zijn galerijen en straatjes probeert aan te duiden hoe het beter kan. Hij tekent nu aan een zeer gedurfd ontwerp van huizen, dat hetzelfde in het gezinswonen probeert te realiseren. Herman Hertzberger is

STUDENTENHUIS AAN DE WEESPERSTRAAT
...zo gewoon als een mus...

van de generatie van Moshe Safed, wiens Habitat op de Wereldtentoonstelling in Montreal in dezelfde richting wijst.

Het probleem van enkeling en gemeenschap, van identiteit, dat wil zeggen, ontplooiing naar eigen haard, en omgaan met andere mensen is oud. Herman Hertzberger demonstreert zijn opvatting door de vingers van beide handen als voor een gebed in elkaar te laten glijden. Daar ligt zijn ideaal en dat is typisch voor zijn generatie. Geen scheiding maar verweving.

Het betere leven dat hij zichzelf en zijn medemensen wenst bestaat niet „in een dikke buik en een nog grotere auto”, maar in meer vrijheid en meer contact. Het is het evangelie van een optimist, die een hoge dunk heeft van zijn medemensen. Het is ook het evangelie van sterke, sobere naturen, die van „ruig” houden. Hertzberger is eigenzinnig maar niet on sociaal.

HERMAN HERTZBERGER
...architectuurprijs...

„Veel leuker. Dat heeft tenminste visie”.

En van de Amsterdamse binnenstad?

„Die huizen zijn natuurlijk wel mooi, maar er zitten ook heel wat speculaaspoppen tussen. Amsterdam is uniek om zijn structuur. De grachtengordel is groots. Daarom zijn doorbraken veel gevaarlijker dan af en toe een afbraak”.

En hoe wil hij dan het verkeersprobleem oplossen?

„Je zou, bij voorbeeld, verkeerswegen tientallen meters hoog over de huizen kunnen maken. Heel ijl en fijn, op betonnen zuilen. Dan zijn die stinkende vrachtwagens tenminste verdwenen.”

Zou hij een studieopdracht voor een oplossing van het binnenstadprobleem aanvaarden?

„Heel graag”.

Gelooft hij dat het daar van komt?

„Nee. Nederland is een land van kruideniers. Men durft niet te experimenteren. Dit land had nooit een Deux Chevaux kunnen maken. Hier denkt men dat democratie betekent dat iedereen even klein moet worden gemaakt”.

Hoe ziet hij dan democratie?

„Als een evenwicht van alle krachten, groot en klein, die in het spel zijn. Een gemeenschapsvorm waarbij iedere identiteit aan zijn trekken komt”.

Wat is zijn ideaal als architect?

„Om iets te bouwen dat zo simpel en zo vanzelfsprekend en zo doeltreffend is als een gewone mus”.

BEN KROON